

**Inventáře a katalogy Zemského archivu v Opavě,
pobočka Olomouc**

Č. listu NAD: **183**
Č. pomůcky: **1573**

Velkostatek Hukvaldy

1588 - 1949

Inventář

Zpracovala: PhDr. Stanislava Kovářová
Květoslava Haubertová
Milena Kallerová

Olomouc 2006

I. Vývoj původce fondu

Počátky budoucího hukvaldského panství byly spojeny s osobami Franka z Hückeswagen a Bruna se Šaumberka. První z nich zdědil kolem roku 1241 území v předhůří Beskyd, které jeho otec Arnold z Hückeswagen dostal jako léno od krále Přemysla Otakara I., druhý byl v letech 1245-1281 olomouckým biskupem a proslul jako kolonizátor severovýchodní Moravy a zakladatel lenního systému. Bruno ze Šaumberka koupil před rokem 1267 od Franka původní hückeswagenské léno, které začínalo u potoka Sedlničky a bylo vymezeno tokem Odry, újezdem zv. Brunswerde (Stará Ves n.O.), Rožnovem s Hrachovcem (nebo Hrabovou) a tokem Ostravice. Jihozápadní část tohoto území (dnešní Příborsko, Hukvaldsko a Frenštátsko) ponechal Bruno Frankovi jako léno, nyní ovšem biskupské, a zbylou část (dnešní Brušpersko a Místecko) připojil k biskupským stolním (mensálním) statkům. Není známo, kdy přenesl Frank z Hückeswagen sídlo ze starojičínského hradu do Příbora, po němž se stejně jako jeho synové Jindřich a Blud psal, ale kolem roku 1260 začal budovat hukvaldský hrad, který se později stal přirozeným centrem celého panství.

Frankovi synové si patrně léno rozdělili a položili tak základ pro vznik dvou odlišných celků - šostýnsko-frenštátského a příborsko-hukvaldského - které se vyvíjely odlišně. První s hradem Šostýnem, městečkem Frenštátem a vesnicí Lichnovem, Drnholecem (dnešní Lubinou), Kopřivnicí, Vlčovicemi a polovinou Závašic zůstalo lénem až do první poloviny 15. století, druhé se stalo brzy po roce 1307, kdy Hückeswagenové zmizeli z dějin severovýchodní Moravy, alespoň teoreticky přímým majetkem olomouckého biskupství. Již v roce 1316 se jako páni Hukvald titulovali olomoučtí kanovníci Dětrich a Jindřich z Fulštejna, v roce 1327 Jindřich z Kytlic. Toto zboží však bylo nepochybně udělováno i jako léno či zastavováno.

Teprve s podporou Karla IV. mohli olomoučtí biskupové Jan Volek (1344-1351) a zejména jeho nástupce Jan Očko z Vlašimi (1351-1364) vyvíjet soustředěnou snahu, aby tento majetek patřil k biskupské mense. Papežskou bulou z roku 1355 (AO, E I a 7) povolil Inocenc IV. Janu Očkovi, aby hrad Hukvaldy se vším příslušenstvím, které dřívější biskupové udělovali jako léno a biskup je již dříve vyplatil, připojil k biskupským stolním statkům. Zároveň bulou zakazoval tento majetek znova udělovat v léno, pod dědičný plat nebo jiným způsobem zcizovat. To potvrdil roku 1359 i Jan Očko z Vlašimi listinou, která se ovšem nedochovala, a známe proto jen její konfirmaci z roku 1364, vydanou papežem Urbanem V. Uvádí se v ní, že olomoucký biskup připojuje ke stolním statkům hrad Hukvaldy, město Příbor a vesnice Kozlovice, Tichou a Novou Tichou, Sklenov, Petrovice, Skotnici, Trnávku, Chlebovice, Myslík, polovinu Závašic a polovinu Sedlnice, které se dostaly do rukou „špatných lidí“ a za pomoci císaře byly vykoupěny. (AO, E I a 8). Tímto aktem byl zřejmě status příborsko-hukvaldského léna zrušen, neboť přešlo do přímého vlastnictví olomouckého biskupa, ovšem i přes dřívější zákaz bývalo i nadále často dáváno do zástavy.

Důvody, které v následujícím období vedly olomoucké biskupy k zastavování této části hukvaldského panství, měly několik příčin. Podílely se na nich nejen tíživá finanční situace biskupství a expanze uherského krále Zikmunda Lucemburského na Moravu, ale i války husitské a po nich česko-uherské - nehledě na to, že zástava mohla být i řešením pro legalizaci uchváceného či jinak zabraného církevního majetku.

V roce 1399 zastavil biskup Jan XI. Mráz (1397-1403) hukvaldské panství Joštovi z Wolfsberka, od roku 1400 se stal na dlouhou dobu zástavním pánem uherský král Zikmund Lucemburský, který ještě v témže roce pověřil jeho správou oravského kastelána Jiřího Messenpeka a v roce 1426 je zastavil těšínskému knížeti Bolkovi. V roce 1428 byly Hukvaldy obsazeny husity vedenými Janem Tovačovským z Cimburka, po něm je držel Mikuláš Sokol

z Lamberka. Od Sokola z Lamberka koupil Zikmund v roce 1437 panství hukvaldské a tentokrát i Sokolovo „zboží šostýnské“, aby mu oba celky dal v roce 1437 opět do zástavy (AO, E I a 1). Tím bylo frenštátsko-šostýnské léno připojeno k hukvaldskému panství, které nyní tvořil hrad Hukvaldy, města Ostrava, Příbor a Brušperk a vesnice Staříč, Fryčovice, Petrovice, Skotnice, Chlebovice, Vítkovice, Palkovice, Metylovice, Kozlovice, Větkovice, Mniší, Velký a Malý Sklenov, Lhotka (Hnojová), Tichá a Klokočov a zboží šostýnské s městečkem Frenštátem a vesnicemi Lichnovem, Vlčovicemi, Drnholcem, Kopřivnicí a polovinou Závišic. V roce 1438 byl zástavní držitelem panství Jan Čapek ze Sán, ale vdova po něm Hedvika prodala tuto zástavu svému zeti Janu Talafúsovi z Ostrova.

Český král Jiří z Poděbrad sice panství ze zástavy vykoupil pro olomouckého biskupa Tasa (Protasia) z Boskovic a Černé Hory (1459-1484), ale ten je po roce 1478 znovu zastavil - tentokrát svým bratrům Jindřichovi, Dobešovi a Benešovi Černohorským z Boskovic. Podle listiny z roku 1486 (AO, E I a 22) mohl hukvaldské zboží i někdejší šostýnský lenní statek – které „před mnoha lety“ odpadly od olomouckého biskupství a nakonec byly převedeny jako zástava na bratry Černohorské z Boskovic – držet až do své smrti Dobeš Černohorský z Boskovic. V roce 1504 povolil papež Julius IV., aby byl hukvaldský hrad s panstvím zastaven Beneši Černohorskému z Boskovic (AO, A V a 26/1) a v roce 1506 mu byla zástava tohoto zboží potvrzena doživotně (AO, E I b 1). Teprve po jeho smrti mohl biskup Stanislav Thurzo (1497-1540) uvést panství opět do přímého držení biskupské menzy. Stalo se tak v roce 1512 a od té doby již zůstalo - s výjimkou dvou zástav - trvale připojeno k biskupským statkům. První výjimku představovala zástava panství v letech 1593-1596 Valentinu Pavlovskému, bratru biskupa Stanislava Pavlovského (1578-1598), který držel od roku 1581 také frýdecké panství s městem Frýdkem a 16 vesnicemi, v roce 1584 je však prodal Bartoloměji Bruntálskému z Vrbna. Podruhé bylo hukvaldské panství zastaveno městu Příboru v roce 1617. V tomto případě byla zástava stanovena na šest let, přerušily ji však následující válečné události .

V roce 1635 tvořilo hukvaldské panství pět měst a 29 vsí Tehdy v nich bylo celkem 1659 usedlostí (719 ve městech, 940 na vesnicích), z nichž bylo 70 pustých, což činilo 4,2% (z nich však 46 v Moravské Ostravě). Podle lánového rejstříku, který mapoval situaci po třicetileté válce, bylo na panství 83% starých osedlých, žádný nově osedlý, 16 % starých poustek a pouze 1% nových poustek. Ve srovnání se škodami, které utrpěly jiné biskupské statky zejména v poslední fázi války, tedy dopadlo hukvaldské panství poměrně dobře a je možné se přiklonit k domněnce, že k větší míře zrušení nedošlo proto, že si Švédové tuto pohraniční výspu šetřili jako svou zásobárnu. Podle tereziánského katastru z roku 1750 byla hodnota panství se 14 431 poddanými vyčíslena na 14 018 zl.

Většina vesnic hukvaldského panství spojuje svůj vznik s kolonizační činností, která v tomto prostoru proběhla ve 13. a 14. století, i když první písemné zprávy o nich se nezdá dochovaly až z pozdější doby. Zakládání dalších vsí (Čeladná, Ostravice s osadou Bezkyd, Pstruží a Trojanovice) podnítila tzv. pasekářská kolonizace zejména v Zadních Horách, devět nových vesnic či spíše osad nebo kolonií vzniklo na místech rozparcelovaných vrchnostenských dvorů většinou až koncem 18. století (Antonínov, Hájov, Koloredov, Lysůvky - již 1812, Měrkovice, Prchalov, Nová Staříč, Sýkorec a Zelinkovice). Odlišným způsobem – postupným zakládáním usedlostí v podhradí – vznikla koncem 18. století osada Hukvaldy.

Na začátku 19. století patřila k hukvaldskému panství následující města, městečka a vesnice včetně kolonií a osad (letopočet v závorce udává první písemnou zmínku o nich v pramenech):

Města a městečka

- Brušperk – (1269) - založen biskupem Brunem ze Šaumberka. K brušperskému statku patřily kromě města vsi Fryčovice, Paskov a Staříč. V roce 1400 byl statek zastaven, poté se stal biskupským lénem, ale od 16. století již patřil k mensálním statkům biskupství.
- Frenštát p.R. (1299) - součást frenštátsko-šostýnského léna, od r. 1437 hukvaldského panství.
- Frydlant n.O. (1580) - původně biskupské léno bylo v roce 1581 připojeno s místeckým tatkem k mensálním statkům; v roce 1782 povýšen na městečko.
- Místek (1267) - do konce 16. století lenní statek, k němuž patřil Místek, Frydlant (n.O.), Hodoňovice, Kunčice a Sviadnov, od roku 1581 mensální statek.
- Moravská Ostrava (1267) - vždy mensální statek, v 16. století získala vsi Čertovu Lhotku, tj. dnes Mariánské Hory (1365), Přívoz (1365) a Novou Ves (1443).
- Příbor (1251) - původně patřil hrabatům z Hückeswagen, od roku 1359 mensální statek. V 16. století získalo město do svého majetku předměstí Benátky a lenní ves Vésku (1267).

Vesnice, osady a kolonie

- Antonínov (1790) - vznikl na pozemcích rozparcelovaného vrchnostenského dvora
- Bezkyd (1790) – pasekářská vesnice
- Bordovice (1558) - vesnice vznikla zřejmě již ve 13. či 14. století
- Čeladná (1581) - typická pasekářská vesnice
- Dolní Sklenov (1294) - též Velký Sklenov, vždy součást mensy
- Drnholec (1437) - patřil k frenštátsko-šostýnskému lénu, od roku 1437 byl součástí biskupské mensy
- Fryčovice (1267) - původně lenní statek, též kanovnícká prebenda, v roce 1522 připojen k biskupské mense
- Hájov (1780) - vznikl na pozemcích rozparcelovaného vrchnostenského dvora
- Hodoňovice (1389) - založeny na místeckém statku, s nímž byly od roku 1581 připojeny k biskupské mense
- Horní Sklenov (1437) - též Malý Sklenov, vždy součást mensy
- Hukvaldy (1790) - osada vznikala postupně kolem vrchnostenského dvora v podhradí
- Chlebovice (1320) – původně kanovnícká prebenda, poté vesnice patřila k biskupské mense
- Klokočov (1309) - původně patřil Příboru, ve druhé polovině 14. století byl lénem, od r. 1400 součástí mensy
- Koloredov (1790) - vznikl na pozemcích rozparcelovaného vrchnostenského dvora
- Kopřivnice (1437) - původně součást frenštátsko-šostýnského léna, od r. 1437 součást mensy
- Kozlovice (1294) – 1294 dědičné léno, od r. 1359 součást mensy
- Kunčice p.O. (1581) - vždy součástí mensálních statků
- Kunčičky u Bašky (1402)
- Lhotka (1359 ???) - původně Hnojová Lhota, patřila k biskupské mense
- Lichnov (1293) - patřil k frenštátsko-šostýnskému lénu, od r. 1437 součást mensy
- Lotrínkovice viz Lysůvky.
- Lysůvky (1712) - též Lotrínkovice, vznikly parcelací vrchnostenského dvora
- Metylovice (1299) - patřily kroměřížské kapitule, od r. 1437 součást mensy
- Měrkovice (1789) - založeny na pozemcích rozparcelovaného vrchnostenského dvora
- Mniší (1302) - založeno již ve 13. stol. mnichy velehradského kláštera, 1437 součást biskupské mensy

Myslík (1359) - vždy součást mensy
 Nová Staříč (1828) - založena na pozemcích rozparcelovaného dvora (někdy uváděn již r. 1789)
 Ostravice (1581) - typická pasekářská vesnice
 Palkovice (1437) - vždy u mensy
 Prchalov (1787) - vznikl na rozparcelovaných pozemcích tamního junkerství
 Pstruží (1672) - typická pasekářská vesnice
 Ptáčník (1789) - založen na pozemcích rozparcelovaného vrchnostenského dvora
 Rychaltice (1389) - původně biskupské léno prodal v roce 1570 Ctibor Syrakovský z Pěrkova
 biskupské mense
 Sklenov viz Dolní a Horní Sklenov
 Skotnice (1330) - od r. 1437 součást mensy, i když zde byl ještě v 17. stol. manský dvůr.
 Staříč (1258) - do 16. stol. léno, potom u mensy.
 Sviadnov (1267) - původně Dolní (Dlouhý) a Horní (Malý) Sviadnov, patřily k mense
 Sýkorec (1789) - založen na rozparcelovaných pozemcích vrchnostenského dvora.
 Tichá (1359) - původně Stará a Nová Tichá, které stavebně splynuly; vždy součástí mensy.
 Trojanovice (1754) - typická pasekářská vesnice
 Větrkovice (1302) - vznikly kolonizační činností velehradského kláštera, patřily k Příboru a spolu
 s ním přešly k mense
 Vítkovice (1357) - původně manská ves byla v roce 1437 připojena k mense
 Vlčovice (1437) - původně součást frenštátsko-šostýnského léna, poté součást mensy
 Závišice (1354) - vesnice byla rozdělena na dvě části, z nichž jedna patřila k panství Nový Jičín a
 druhá byla rovněž rozdělena - jeden díl byl v roce 1561 postoupen mense,
 druhý zůstal do r. 1619 lénem a teprve v tomto roce byl rovněž připojen k
 mense
 Zelinkovice (1789) - vesnice vznikla na místě rozparcelovaného vrchnostenského dvora

Nejen počtem měst a vesnic, ale také rozlohou bylo hukvaldské panství největším z panství, patřících olomouckému biskupství (od roku 1777 arcibiskupství). V roce 1812 činila jeho výměra 21 065,37 ha, v roce 1867 19 583,50 ha, z nichž 18 749,20 ha představovala lesní půda a zbytek (834,30 ha) půda zemědělská. Po roce 1921 byla výměra veškeré půdy 20 034,51 ha, z toho zemědělské 1 246,38 ha, v únoru 1948 byla výměra tohoto arcibiskupského panství stanovena na 18 182 ha.

Vzhledem k rozloze a zejména odlišnému charakteru západní, spíše zemědělské části panství, a čistě lesnickému charakteru části východní (tzv. Zadních hor) došlo kolem roku 1838 k vytvoření dvou lesních úřadů, které si začaly vést samostatně účetní knihy. Tyto dva lesní úřady – Hukvaldy a Ostravice – působily delší dobu souběžně a oba podléhaly vrchnímu úředníkovi, což je patrné z toho, že se v pravidelných administrativních zprávách zasílaných do Kroměříže probíraly záležitosti obou lesních úřadů souběžně. K jejich administrativnímu oddělení došlo v roce 1855. Velkostatek tak byl rozdělen na dva správní obvody, jejichž centry byly Hukvaldy a Ostravice, a každý z nich vedl samostatně ekonomii i lesní hospodářství.

Správa hukvaldského obvodu (včetně tamního lesního úřadu) měla po požáru hradu v roce 1762 sídlo na hukvaldském zámku, správa jeho pěti dvorů (Hukvaldy s hřebčincem, Hájov, Maxův dvůr, zv. též Luhy, Rovné a Staříč) byla soustředěna v Hájově. Lesní úřad Hukvaldy spravoval revíry Obora, Frenštát, Kozlovice, Kopřivnice, Trojanovice a Zámrlí.

K lesnímu úřadu se sídlem na Ostravici patřily revíry Baraní, Čeladná, Kavalčanka, Ostravice (Hutě), Podolánky, Salajka a Samčanka. Vedoucí účetní, jemuž podléhala i správa železáren ve Frýdlantě n.O., byl odpovědný řediteli celého panství. Později měly Arcibiskupské

doly a hutě ve Frýdlantě n.O. a Čeladné samostatnou správou.

Vrchol správy hukvaldského panství představoval vrchní úřad (Oberamt), v jehož čele stál hejtman, od druhé poloviny 18. století vrchní úředník a od poloviny 19. století ředitel panství. Vrchnímu úřadu byly podřízeny úřady důchodní, justiční, kontribuční, lesní, obroční, purkrabský, sirotčí a stavební.

V následujícím přehledu jsou uvedeni hejtmani, vrchní úředníci a ředitelé (správci) hukvaldského panství, o nichž je možné nalézt zmínky v torzovitě dochovaných archiváliích Vs Hukvaldy:

1655	Ferdinand Leopold z Frogštejna a na Česlavi, rada a komendátor panství Hukvaldy
1667-1668	Ludvík Ernst Elnbogner, pán na Přílepech a svobodném dvoře v Martinicích, hejtman
1668-1671	Jiřík Antonín Veletský na svobodném dvoře ve Šlapanicích, hejtman
1672-1675	František Jiří Johner z Vojnovic, biskupský manský písař a hejtman
1673	Kašpar von Schertz na Spálově a Deštné, rada a vrchní regent panství
1673-1675	František Jiří Johner z Vojnovic, biskupský manský písař a hejtman
1676-1678	Kristián Pruský z Pruského, hejtman
1679-1688	Karel Fridrich Halama z Jičina, dědičný pán na velké Slatině, hejtman
1692-1698	Maxmilián Harasovský z Harasova, pán na Trnávce, hejtman
1699-1700	Karel Jindřich Sedmoradský ze Sedmorad, hejtman
1709	Ferdinand Leopold Frogštajn, hejtman
1733	Václav Josef Šindelek, hejtman
1739	Matyáš Valentin Molitor, hejtman a velitel pevnosti
1755	Anton Jakob Kolísko, vrchní úředník
1764-1776	Martin Uhlář, komendátor a vrchní úředník
1788-1786	Johann Mathes Bayer, vrchní úředník
1797-1813	Anton Svoboda, vrchní úředník
1819-1828	Johann Adam Wieser, vrchní úředník
1828-1854	Franz Ott (v r. 1828 vrchní úředník, v r. 1841 justiciár a vrchní úředník, v r. 1852 ředitel)
1850-1876	Jan Veselý (1854 ředitel panství, 1855 správce statku)
1877-1887	Antonín Skácel, ředitel panství
1885-1886	Ferdinand Heller, ředitel
1892	Adalbert Koňářík, správce panství
1919-1936	Hynek Mlčoch, ředitel

(Arci)biskupské panství Hukvaldy svými podmínkami přímo vybízelo vrchnost k podnikání ve vlastní režii. Olomoučtí (arci)biskupové tohoto potenciálu využili měrou vrchovatou a poté, když se jim podařilo panství zkonstituovat, plynuly z vrchnostenských podniků ve vlastní režii do jejich pokladny značné příjmy.

Např. v roce 1635 dosáhly (kromě dvorů) výše 6 706 zl. a nejvíce se na nich tehdy podílel hukvaldský pivovar (21,58 %), výnos ze 46 vrchnostenských rybníků a rybníčků (11,62 %), prodeje dřeva (8,31 %) a z palírný (7,17 %), zatímco výnos z ostatních vrchnostenských podniků (4 valchy, 4 mlýny, 4 vápenky a 2 pily) byl z celkového pohledu spíše zanedbatelný. V témže roce bylo na hukvaldském panství šest dvorů - Pod zámek (později Hukvaldy), Rychaltický, Brušperský, Místecký, Kozlovský a Hájovský. Na polích k nim patřících se pěstovaly zejména běžné obilniny, méně již hrách, pohanka, semenec nebo proso a chovalo se vedle hovězího

dobytky, vepřů a drůbeže poměrně hodně ovcí (až 1 150 kusů).

Teprve později, když již mělo rybníkářství svůj zenit za sebou, začala být věnována vedle dosud tradičního obilnářství a dobytkařství u dvorů ve stále větší míře pozornost lesnímu hospodářství, které skrývalo dosud netušené bohatství. Hukvaldské panství patřilo k silně zalesněným, ovšem byla to nejen těžba dřeva, ale i četná naleziště železné rudy, které podnítily založení frýdlantských železáren; kromě nich vznikly na začátku 19. století další železárny také ve Vítkovicích. Pro odvoz dřeva postavilo arcibiskupství ve druhé polovině 19. století lesní dráhu a kromě toho také místní osobní dráhu Frýdlant (n.O.) - Bílá. Na druhé straně byly málo úspěšné snahy o těžbu uhlí u Orlové-Lazů a na Ostravsku vůbec, neboť v tomto případě ustoupilo arcibiskupství kapitálově silnějším podnikatelům.

Před provedením pozemkové reformy v letech 1924-1925 činila soupisová výměra 1 246,28 ha zemědělské půdy a 20 034,51 ha veškeré půdy:

	zemědělská půda	veškerá půda
D v o r y		
Maxův	158,68 ha	167,35 ha
Hájov	160,62 ha	168,40 ha
Hukvaldy	202,23 ha	224,10 ha
Rovné	101,19 ha	107,71 ha
Staříč	209,92 ha	228,24 ha
Lesní hospodářství	413,64 ha	19 138,71 ha
<hr/> celkem	1 246,28 ha	20 034,51 ha

V důsledku pozemkové reformy byly zcela rozděleny dva dvory - Maxův a Rovné. V prvním případě získalo půdu 155 nabyvatelů ze šesti obcí (Drnholec, Kopřivnice, Mniší, Příbor, Vlčovice a Větkovice) a v záboru zůstaly 2 ha zemědělské půdy (2 ha veškeré půdy), ve druhém případě byly pozemky dvora rozděleny mezi 139 žadatelů z Místku, Palkovic a Zelinkovic.

Z celkové výměry půdy patřící k hájovskému dvoru bylo 97 nabyvatelům ze sedmi obcí (Drnholec, Hájov, Klokočov, Prchalov, Příbor, Véska a Větkovice) přiděleno 151,91 ha zemědělské půdy (159,04 ha veškeré půdy), v záboru zůstalo 8,71 ha zemědělské půdy (9,36 ha veškeré půdy) a zbytkový statek o výměře 63,27 ha zemědělské půdy (63,74 ha veškeré půdy) byl přidělen do vlastnictví Pastervnímu družstvu pro okres Příbor a okolí.

Z pozemků hukvaldského dvora bylo 285 nabyvatelům v sedmi obcích (Brušperk, Fryčovice, Kozlovice, Měrkovice Ptáčník, Rychaltice a Sklenov s osadou Hukvaldy) přiděleno 181,15 ha zemědělské půdy (195,07 ha veškeré půdy), v záboru zůstalo 13,37 ha zemědělské půdy (18,88 ha veškeré půdy), ze záboru bylo propuštěno vlastníkově 7,71 ha zemědělské půdy (10,15 ha veškeré půdy), zbytkový statek o výměře 67,99 ha zemědělské půdy (70,23 ha veškeré půdy) byl odprodán Metropolitní kapitule v Olomouci a určen pro Nadaci Dr. Leopolda Prečana k zachování a udržování metropolitního chrámu sv. Václava v Olomouci. Jeho hodnota byla určena na 150 000 Kč, které byly uhrazeny z kmenového jmění olomouckého arcibiskupství.

132 nabyvatelů z pěti obcí (Lysůvky, Místek, Staříč, Sviadnov a Žabeň) získalo 209,53 ha zemědělské půdy (219,71 ha veškeré půdy) staříčského dvora. V záboru zůstalo 0,39 ha

zemědělské půdy (8,53 ha veškeré půdy) a zbytkový statek s výměrou 11 ha zemědělské půdy (116,78 ha veškeré půdy) byl přidělen do vlastnictví J. Vilímkovi.

Pouze 11,11 ha zemědělské půdy (43,33 ha veškeré půdy) zahrnuté do "lesního hospodářství" bylo převedeno na nové nabyvatele v osmi obcích (Čeladná, Frenštát p.R., Frýdlant n.O., Palkovice, Prchalov, Trojanovice a Zelinkovice), zbytek, tj. 402 ha zemědělské půdy (19 095,38 ha veškeré půdy) zůstal v záboru.

Z celkového množství získalo 822 drobných nabyvatelů 569,31 ha zemědělské půdy (637,46 ha veškeré půdy), na tři zbytkové statky připadlo 242,26 ha zemědělské (252,75 ha veškeré půdy), vlastníkově bylo propuštěno ze záboru 7,71 ha zemědělské půdy (10,15 ha veškeré půdy) a v záboru zůstalo 427 ha zemědělské půdy (19 134,15 ha veškeré půdy). Ze záboru byl rovněž propuštěn vlastníkově hukvaldský zámek s parkem, pivovar a palírna, zatímco frýdlantské železářny, pronajaté a.s. Ferrum, zůstaly v záboru.

Před revizí pozemkové reformy v roce 1948 činila rozloha velkostatku Hukvaldy 18 182 ha a byl rozdělen na obvod Lesního úřadu Hukvaldy a Lesního úřadu Ostravice (s frýdlantskými železárnami). V hukvaldské části byly čtyři lesní revíry s celkovou rozlohou 4 683 ha, nadační dvůr Hukvaldy, k němuž patřilo 69 ha pozemků, pivovar a vodní pila na Hukvaldech, zámek s administrativními budovami a zámeckou kaplí a zřícenina hukvaldského hradu s oborou. K Lesnímu úřadu Ostravice patřilo sedm revírů včetně úzkokolejně dráhy se sklady na Bílé (13 426 ha), parní pila na Ostravici, frýdlantské železářny (v pronájmu) a hotel a zámeček na Bílé.

V průběhu roku 1948 byl hukvaldský zámek převzat pro školní účely, dvůr rozparcelován a později předán místnímu JZD. Lesní hospodářství i zámeček na Bílé převzal stát, hotel na Bílé byl dán pro rekreační účely ROH a frýdlantské železářny byly znárodněny (již v roce 1945 byla znárodněna místní dráha Frýdlant-Bílá, spravovaná akciovou společností).

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Písemnosti, které postupně vznikaly u různých úřadů správy hukvaldského panství, byly uloženy původně na hukvaldském hradě. Jejich značnou zkázu způsobil požár hradu v roce 1762, při němž byla jejich valná část zničena. Zbylé písemnosti byly – stejně jako správa panství - přestěhovány do zámku v podhradí.

Konkrétnější informace o jejich osudu však pocházejí až z roku 1877. Tehdy byl archiv, resp. tzv. stará úřední akta spolu se zbraněmi a 194 svazky knih, z nichž většinu představovaly sbírky zákonů, uloženy ve věznici (arestu). Jednalo se o 122 knih, registraturních pomůcek a účtů a 22 fascikulů aktového materiálu z let 1783-1859. Výnosem ředitelství arcibiskupských statků v Kroměříži z 27. října 1877 bylo tehdejšímu řediteli hukvaldského panství uloženo, aby nepotřebná akta byla prodána do stoupy a zbytek byl zachován. Co bylo míněno oněmi "nepotřebnými" akty, není známo. (Varia, roční přehledy spisů, r. 1877).

I další osudy archiválií vzešlých z činnosti hukvaldského velkostatku a tamního lesního úřadu provázely od začátku padesátých let 20. století pohnutý osud a trvalo dalšího půl století, než byly shromážděny na jednom místě, aby poté mohly být jako celek zpracovány. Jejich základ byl totiž původně rozvezen do Brna, Kroměříže, Opavy a Frýdku, menší celky též do Frenštátu p.R., a archiválie patřící k tomuto fondu se nalézaly i v Místku, Novém Jičíně a Moravské Ostravě.

Bylo to tak:

Starší archiválie, které vznikly z činnosti a provozu velkostatku Hukvaldy a Lesního úřadu na Hukvaldech, byly v několika etapách na přelomu 40. a 50 let 20. století převezeny do bývalého arcibiskupského archivu v Kroměříži. Mladší písemnosti, které po těchto odvozech na Hukvaldech zůstaly, převzalo ředitelství Československých státních lesů ve Frenštátě p.R. (nebo

Lesní závod Československých státních lesů n.p. Frenštát p.R.) a od něj v roce 1951 zemědělsko-lesnický archiv ve Frýdku (10/1951). Jeho pracovník František Borský současně provedl i skartaci.

Další část písemností předal do archivu v roce 1953 Lesprojekt Frýdek a v letech 1956 a 1957 Okresní archiv ve Frenštátě p.R. a Lesní závod ve Frenštátě p.R. (nebo Krajská správa lesů Ostrava, Lesní závod Frenštát p.R. - 58/1956). V roce 1956-1958 vrátil frýdeckému archivu část hukvaldských písemností Státní archiv v Uherském Hradišti ze své pobočky v Kroměříži (1/1958) a současně byly Lesním závodem Frenštát p.R. předány lesní mapy (5/1958). Cenné archiválie získal archiv v roce 1958 z Lašského muzea ve Frýdku (25/1958) a z okresních archivů ve Frýdku (34/1958) a v Novém Jičíně (2/1958). V roce 1959 bylo z Kroměříže převezeno do Frýdku dalších asi 200 balíků písemností z let 1800-1890 (část archiválií velkostatku však zůstala v kroměřížském zámku i nadále ?) a přibyly i archiválie předané Městským archivem v Ostravě (27/1959).

V letech 1959-1960 byly k fondu Velkostatek Hukvaldy, uloženému ve Frýdku, konečně připojeny patrimoniální justiční písemnosti deponované v Opavě. Jednalo se o písemnosti, které převzal v době okupace Zemský archiv v Brně od okresních soudů ve Frenštátě p.R., Místku a Moravské Ostravě a v letech 1947 a 1948 je předal do Opavy, dále o patrimoniální justiční spisy Krajského soudu v Novém Jičíně, převzaté v roce 1936 rovněž Zemským archivem v Brně a předané jím do Opavy v roce 1941 (97/1959, 94/1960), a konečně o část justičních patrimoniálních spisů předaných v roce 1960 Lidovým soudem ve Frýdku-Místku.

V roce 1960 - po sloučení archiválií uložených v Opavě a ve Frýdku do frýdeckého archivu - se fond velkostatku skládal z jedné listiny, 142 úředních knih, aktového materiálu, k němuž patřilo 83 registraturních pomůcek, 451 balíků a 309 fasciclů, z účetních spisů, které představovalo 197 účetních knih vesměs se týkajících lesního hospodářství, a z 90 map a plánů.

I v dalších letech byl fond postupně doplňován přírůstky. V těchto případech se již jednalo spíše o jednotliviny nebo menší soubory archiválií, převzaté z Okresního archivu ve Frýdku (55/1961, 7/1962, 12/1962, 47/1965 a 51/1965), z Okresního archivu v Novém Jičíně (75/1965), Městského archivu Ostrava (67/1963) a Státního archivu v Brně (42/1964 a 84/1965).

Nevím, co se skrývá za přírůstky 55/1960, 126/1960, 13/1967 a 25/1967, poslední archiválie předal do fondu v roce 2003 Archiv města Ostravy (4/2003).

V roce 1976 byl naopak předán Okresnímu archivu ve Frýdku-Místku jeden fascicl aktového materiálu z let 1806-1868 týkající se města Místku (Sar 1159/76).

Po převedení (???) frýdecké pobočky do Opavy (nevím kdy ???) byl i fond Velkostatek Hukvaldy přestěhován do Opavy a uložen na tehdejší Třídě Vítězného února č. 39. V roce 1990 byl do Opavy převezen i zbytek archiválií, uložených dosud v Kroměříži (41 bm), aby byl fond na tamním pracovišti zpracován a obě jeho části (kroměřížská i opavská) byly zpřístupněny jedinou archivní pomůckou (Sar 450/1990). Předpokládalo se ovšem, že po zpracování bude celý fond vrácen opět do Kroměříže, neboť Archivní správa již v roce 1964 rozhodla, že celý velkostatek bude náležet olomouckému pracovišti a bude deponován v kroměřížském zámku (Sar 450/1990).

Od tohoto rozhodnutí k jeho realizaci však musela uplynout ještě dlouhá doba a v jejím průběhu se situace změnila. Fond Vs Hukvaldy byl z Opavy převezen na olomoucké pracoviště až v listopadu 1996 (20/1996) a uložen v archivu na Wurmově ulici č. 11. Spolu s ostatními archiváliemi byl tento fond v roce 2000 přestěhován do nové archivní budovy v Olomouci v ulici U Husova sboru č. 10 a tam konečně zpracován.

Stav, v jakém se písemnosti velkostatku nakonec ve sloučené podobě dostaly do Olomouce, lze i bez nadsázky nazvat jako chaotický. V průběhu pořádacích prací se totiž ani přes veškerou snahu nepodařilo až na výjimky zjistit, jakým způsobem byly spisy původně ukládány.

Situace byla o to složitější, že se fond skládal ze tří částí. První uspořádal a inventářem opatřil v roce 1960 František Borský, druhá byla uložena v kartonech a provizorně popsána, zatímco třetí představovaly balíky bez jakéhokoliv soupisu. Přitom se archiválie v těchto třech souborech vzájemně překrývaly a doplňovaly, a proto bylo nezbytné celý fond přemanipulovat.

V průběhu pořádání vyšlo najevo, že jen dominikální agenda vykazovala nejméně tři vzájemně se překrývající manipulace z let 1794-1836, 1817-1829 a 1830-1836.

Archiválie první manipulace byly ukládány do 13 fachů (1 – roboty a platy, 2 – úřední zprávy, 3 – purkrabský úřad, 4 – důchodní úřad, 5 – obroční úřad, 6 – lesní úřad, 7 – pivovar a palírna, 8 – frýdlantské železárny, 9 - služební záležitosti, 10 – smlouvy, 11 – stavební záležitosti, 12 – záležitosti měst, 13 – dělení gruntů, paseky). V rámci jednotlivých fachů měly být spisy ukládány chronologicky. Vzhledem k rozmanitosti a četnosti agendy byly jednotlivé skupiny pochopitelně zastoupeny nerovnoměrně, přičemž nejčetnější byl fach druhý (395 položek) a první (216 položek), zatímco nejméně spisů pocházelo z činnosti obročního úřadu (16) a z činnosti pivovaru a palírny (15).

V roce 1817 byl tento způsob ukládání nahrazen abecedním řazením, čímž počet položek neúměrně vrostl a stal se méně přehledným. Zřejmě proto (ale také v důsledku nárůstu písemností) byla v letech 1830-1836 zavedena opět nová manipulace, podle níž byly písemnosti rozděleny do 42 tříd (1- vrchnostenské záležitosti, 2 - popisy hranic, 3 – pivovar Hukvaldy, 4 – pivovar Frýdlant n.O., 5 – palírna Hukvaldy, 6 – neobsazeno, 7 – mýto, 8 – propůjčení vrchnostenských regálů, 9 – emfyteutické smlouvy, 10 – pronájmy, 11 – kamenolomy, 12 – pozemky, 13 – reality, 14 – robota, abolice, 15 – reluce naturálních dávek, 16 – paseky, 17 – spory, 18-24 zaměstnanci, služebnictvo, 25-26 požáry, 27 – inventáře, 28 – neobsazeno, 29 – kancelář, 30 – lesní úřad, 31 – purkrabský úřad, 32 – důchodní úřad, 33 – obroční úřad, 34 – daňový úřad, 35 – stavební úřad, 36 – sirotčí úřad, 37 – účetní záležitosti, 38 – administrativní zprávy, 39 – lenní právo, 40 – silnice, 41 – miscelanea, 42 železárny Frýdlant n.O. a Vítkovice).

Přislíbem vnesení pevného řádu do neutěšených poměrů archivů jednotlivých velkostatků byla archivní instrukce, kterou pro ně vydal v roce 1840 olomoucký arcibiskup Maxmilián Sommerau-Beckh. Podle ní měly být písemnosti rozdělovány do tří oddílů označených písmeny A, B a C a v jejich rámci členěny do dalších pododdílů. Schéma tedy mělo vypadat následovně: A – Právní poměry panství ve vztahu k vlastnictví realit: 1) nabývání a změny realit, 2) převody realit, 3) hraniční záležitosti, 4) daňové záležitosti, 5) ostatní záležitosti vztahující se k realitám, 6) popis panství, fundus instructus;

B – Právní poměry panství bez vztahu s vlastnictví realit: 1) vrchnost – 1a patronátní právo, práva fojtů, 1b mýta, desátky, 1c právo vařit pivo, pálit pálenku, právo šenku, 1d přenesená agenda, 1e urbaniální práva, peněžní a naturální dávky, robota a abolice, přičemž další podskupiny tvořily oddíly kostely, ochranná města, poddaní a židé, 2) soukromé osoby;

C – Historické paměti (memorabilia).

Určité náznaky snahy uplatnit tuto instrukci v praxi sice byly v průběhu pořádání ojediněle objeveny, ale ani tento spisový plán nebyl dodržován důsledně a brzy začaly být spisy řazeny opět abecedně. Tak po sobě např. následovala hesla Bača Johann, Brettsäge, Bräuhaus, Brücken či Pachtgelder, Papierverkauf, Pensionen, Pferde, Propinationen apod. Nespokojenost s tímto řazením vedla k tomu, že byl v roce 1893 načrtnut zcela jinak koncipovaný spisový plán,

kteřý opustil abecední řazení a členil spisy nově do 32 tříd (1- vrchnostenská nařízení, 2 – dominikální právo, 3 – služebnosti, 4 – pozemková držba, 5 – poplatky, 6 – arcibiskupství, 7 – veřejné záležitosti, 8 – patrimoniální soudnictví, 9 – daně, 10 – vojenské záležitosti, 11 – stavba silnic a mostů, 12 – záležitosti měst a obcí, 13 – patronát, 14 – pojištění, 15 – administrativní zprávy, 16 – dary, 17- stavební záležitosti, 18 – důchodní a účetní záležitosti, 19 – pivovar, 20 – vinopalna, 21 – úředníci, zaměstnanci a služebnictvo, 22 – polní hospodářství, 23 – luční hospodářství, 24 – obroční úřad, 25 - industrie, 26 – sklepní artikl, 27 – ovocné zahrady, 28 – inventáře, 29 – lesní záležitosti, 30 – zdravotnictví, 31 – vodní stavby, 32 – miscelanea).

Na dochovaných původních fasciklech se sice tu a tam vyskytovaly názvy některých tříd označených římskými číslicemi, repertář k tomuto plánu však neexistuje a lze jen opakovaně konstatovat, že k jeho systematickému zavedení zřejmě ani nedošlo.

Celková nekonceptnost ve vedení spisovny velkostatku se projevila – kromě často se střídajících spisových plánů, které ostatně nebyly nikdy důsledně dodržovány – také v tom, že v některých obdobích byly spisy ukládány abecedně. Uvedeme-li ještě jeden příklad, pak se v letech 1800-1805 v signatuře “E” vedle sebe “sešly” spisy týkající se železa (Eisen), výslechu kriminálních (Einvernehmung), přistěhovalectví (Einwanderung) i povolení sňatků (Ehebewilligung). Povolení ke sňatku byla jako „Ehebewilligungen” vedena i v letech 1831-1833, souběžně s tím však byla v letech 1831-1844 řazena společně s živnostmi také do oddílu dispensí (Dispensen in Ehe- und Gewerbesachen) a v letech 1837-1847 pak také samostatně jako „Heiratsbewilligungen”.

Rovněž stav písemnosti politické a soudní agendy byl výsledkem nedostatečné pozornosti věnované jejich systematickému ukládání. „Nepořádek” v těchto spisech byl ovšem poněkud menší zřejmě proto, že tyto spisy musely být v roce 1849 srovnány při předávání okresním hejtmanstvím a okresním soudům. Ovšem ani k nim neexistují žádné systematické pomůcky, nýbrž v lepším případě a pouze částečně jen abecední rejstříky a účelově vzniklé předávací seznamy z roku 1849.

Také účetní materiál - i přes snahy původce ukládat jej podle jednotného principu – se dochoval v chaotickém stavu a v průběhu pořádání se nepodařilo odhalit systém jeho ukládání.

Na závěr lze konstatovat, že na spisech byly nacházeny spíše nahodile se vyskytující signatury, resp. útržky signatur, jejich drtivá většina však signována nebyla.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Vzhledem k požáru hukvaldského hradu v roce 1762, při němž vyhořel i archiv, jsou dochované písemnosti velkostatku Hukvaldy většinou mladšího data a vesměs zahrnují období od konce 18. století do roku 1949; jen výjimečně se mezi nimi nacházejí písemnosti starší. Z tohoto důvodu je fond zachován torzovitě a absence starších písemností tak představuje jeho citelný nedostatek. Způsob, jakým bylo s archiváliemi v minulosti zacházeno (včetně několikerých přesunů) na nich zanechal zřetelný vliv. Řada z nich je poškozena, např. knihám chybí desky, křehký aktový materiál vykazuje trhliny a přelomení, archiváliím neprospěl ani všudepřítomný prach.

Již ve druhé kapitole bylo uvedeno, že před nynějším pořádáním tvořily archiv velkostatku tři soubory. Prvním z nich byla část, uspořádaná v roce 1960 pracovníkem Zemědělsko-lesnického oddělení ve Frýdku-Místku Františkem Borským. Jednalo se o 81,60 m „skladového prostoru v regálech” z let 1690-1949, které podle inventáře obsahovaly jednu listinu,

110 rukopisů úředních knih, 68 „pomocných“ a 61 účetních knih, aktový materiál představovalo 24 kartonů, 508 fasciкулů a 147 pořadačů, map a plánů bylo 78.

Druhý soubor tvořily rozsáhlé přírůstky doplněné k fondu po roce 1960, které hrubě uspořádal a zakartonoval v roce 1984 ve Státním archivu v Opavě PhDr. Josef Gebauer. Bohužel k nim nezanechal žádný soupis s výjimkou toho, co bylo napsáno na jednotlivých kartonech. Těch bylo celkem 387, ovšem kartony 88-99 chyběly. I když byly orientačně popsány, popisu často odpovídala jen první složka, zatímco zbytek kartonu byl nezřídka doplněn archiváliemi většinou zcela náhodně sebranými, jiného obsahu i agendy. S výjimkou patronátu a pozůstalostních spisů byly archiválie dávány do kartonů zřejmě v chvatu a bez určitého pořádku či systému; navíc se mezi nimi běžně nacházely i knihy a účetní spisy.

Třetí část – totální rozsyp – tvořily balíky bez jakéhokoliv popisu a bylo možné nalézt v nich cokoliv.

Tyto tři části bylo nutné sjednotit, propojit, doplnit a dořadit. Při pořádání se běžně stávalo, že v jedné agendě se nacházely písemnosti agendy jiné a k již uspořádaným archiváliím bylo nutné se neustále vracet.

Původní stav nebylo možné rekonstruovat, protože již v registratuře prošly písemnosti několika krátkodobými manipulacemi a původní signatury nevykazovaly delší časovou návaznost. Navíc se na spisech vůbec nevyskytovaly hlavní třídící signatury, nýbrž jen pořadová čísla fasciкулů. Spisy různého obsahu se tak nacházely vedle sebe jen proto, že se zdálo, že na sebe čísla jednotlivých fasciкулů navazují. Jako nevyhovující se v tomto případě ukázalo i schéma, podle něhož bylo uspořádáno Ústřední ředitelství arcibiskupských statků (ÚŘAS). Proto bylo vytvořeno umělé schéma, vycházející v případě dominikální agendy z nejvíce členěné 42-třídní manipulace a doplněné o další oddíly a pododdíly. Podobně modifikované systémy byly vytvořeny i pro další agendy. Pokud to bylo možné a zejména účelné, byla dávána přednost hledisku věcnému, které bylo kombinováno s hlediskem místním a chronologickým. V takto pojeté koncepci nemohl být respektován jako mezník rok 1848, resp. 1850 zejména v oblasti ekonomické, ale podobně byly tyto přesahy nakonec použity také pro další agendy. Smyslem a cílem takto pojeté koncepce byla na jedné straně snaha po maximální přehlednosti jednotlivých témat, na druhé straně pak také snaha zbytečně netříštit archiválie do jiných oddílů a pododdílů jen proto, že tam byly původně zařazeny.

Schéma, podle něhož byly v konečné podobě archiválie seřazeny, je následující:

LISTINY

II.

KNIHY

1. **Dominikální agenda**
2. **Agenda přenesená**
 - 2.1. Správa politická
 - 2.2. Soudní agenda
 - 2.2.1. Pozemkové knihy
3. **Polesenský úřad**
 - 3.1. Lesní úřad Hukvaldy
 - 3.2. Lesní úřad Ostravice

III.

AKTA

- 1. Registraturní pomůcky**
- 2. Registratura**
 - 2.1. Vrchní úřad**
 - 2.1.1. Dominikální agenda**
 - 2.1.1.1. Nemanipulované písemnosti**
 - 2.1.1.2. Původní manipulace**
 - 2.1.1.3. Nové uspořádání**
 - 2.1.1.3.1. Správa**
 - 2.1.1.3.1.2. Instrukce a nařízení
 - 2.1.1.3.1.3. Poradní protokoly a úřední zprávy
 - 2.1.1.3.1.4. Zaměstnanci
 - 2.1.1.3.1.5. Kancelář, spisovna, archiv
 - 2.1.1.3.1.6. Předávky správy panství
 - 2.1.1.3.2. Majetek**
 - 2.1.1.3.2.1. Popisy, přehledy, výměna
 - 2.1.1.3.2.2. Hranice
 - 2.1.1.3.2.3. Změny vlastnictví
 - 2.1.1.3.2.4. Paseky
 - 2.1.1.3.2.5. Služebnosti
 - 2.1.1.3.2.6. Pronájmy
 - 2.1.1.3.2.7. Spory
 - 2.1.1.3.2.8. Inventáře
 - 2.1.1.3.2.9. Daně
 - 2.1.1.3.2.10. Pojištění a škody
 - 2.1.1.3.3. Práva**
 - 2.1.1.3.3.1. Vyvazování pozemků
 - 2.1.1.3.3.2. Robota a platy
 - 2.1.1.3.3.3. Vodní právo
 - 2.1.1.3.3.4. Mýto
 - 2.1.1.3.3.5. Lenní právo
 - 2.1.1.3.3.6. Propinační právo
 - 2.1.1.3.3.7. Povolení k sňatkům
 - 2.1.1.3.3.8. Přijímání a propouštění poddaných
 - 2.1.1.3.3.9. Patronát
 - 2.1.1.3.3.9.1. Správní záležitosti patronátu
 - 2.1.1.3.3.9.2. Duchovní a ostatní personál
 - 2.1.1.3.3.9.3. Majetek
 - 2.1.1.3.3.9.4. Stavby
 - 2.1.1.3.3.9.5. Školy a učitelé
 - 2.1.1.3.3.9.6. Kostely, fary a školy (abecedně dle jednotlivých obcí)
 - 2.1.1.3.4. Zemědělství, rybní hospodářství**
 - 2.1.1.3.4.1. Správa
 - 2.1.1.3.4.2. Pozemky, hospodářský inventář, pojištění

2.1.1.3.4.3	Meliorace
2.1.1.3.4.4	Robota, platy, deputáty
2.1.1.3.4.5	Rostlinná výroba
2.1.1.3.4.6	Živočišná výroba
2.1.1.3.4.7	Hřebčinec
2.1.1.3.4.8	Rybní hospodářství
2.1.1.3.4.9	Annonce
2.1.1.3.4.10	Dvory
2.1.1.3.4.10.1	Dvůr Hukvaldy
2.1.1.3.4.10.2	Dvůr Staříč
2.1.1.3.4.10.3	Dvůr Hájov –Haškovec
2.1.1.3.4.10.4	Maxmiliánův (Maxův) dvůr
2.1.1.3.5	Lesní hospodářství
2.1.1.3.5.1	Polesenský úřad Hukvaldy
2.1.1.3.5.1.1	Lesní úřad Hukvaldy
2.1.1.3.5.1.2	Lesní úřad Ostravice
2.1.1.3.6	Průmyslové podniky
2.1.1.3.6.1	Železářny Frýdlant n.O.
2.1.1.3.6.2	Železářny Vítkovice
2.1.1.3.6.3	Papírna, valchy, pily, kamenolomy, cihelny, draslárny a bělidla
2.1.1.3.7	Stavby
2.1.1.3.7.1	Pokyny pro stavební úřad
2.1.1.3.7.2	Seznamy stavebních objektů
2.1.1.3.7.3	Stavební spisy
2.1.1.3.7.3.1	Tématické soubory stavebních spisů
2.1.1.3.7.4	Stavební náklady
2.1.1.3.7.5	Stavební materiál
2.1.1.3.7.6	Stavební záležitosti účetní
2.1.1.3.7.7	Pojištění budov
2.1.1.3.7.8	Stavby a opravy silnic obecně
2.1.1.3.7.8.1	Stavby a opravy silnic jednotlivě
2.1.1.3.7.9	Stavby a opravy mostů
2.1.1.3.7.10	Vodní stavby
2.1.1.3.7.11	Stavby železnic
2.1.1.3.8	Miscelanea
2.1.1.3.8.1	Různá korespondence
2.1.1.3.8.2	Korespondence s okresními úřady
2.1.1.3.8.2.1	Vojenské záležitosti, policie a zdravotnictví po roce 1850
2.1.1.3.8.3	Korespondence s okresními soudy
2.1.1.3.8.4	Milodary
2.1.1.3.8.5	Exkurze, výstavy aj.
2.1.1.3.8.6	Spolky a organizace
2.1.1.3.8.7	Styk s obcemi po roce 1850
2.1.1.3.8.8	Memorabilia

2.1.2 Agenda přenesená

2.1.2.1	Policejní záležitosti
2.1.2.1.1	Požární záležitosti
2.1.2.1.2	Stavebnictví
2.1.2.1.3	Zdravotnictví
2.1.2.2.	Publicum
2.1.2.1	Patenty,oběžníky
2.1.2.2	Korespondence s krajským úřadem
2.1.2.3	Rok 1848
2.1.2.4	Chudinství a špitály
2.1.2.5	Nadace
2.1.2.6	Kulturní a školské záležitosti
2.1.2.7	Obecní záležitosti
2.1.2.7.1	Ochranné město Brušperk
2.1.2.7.1.1	Majetek
2.1.2.7.1.2	Městská správa
2.1.2.7.1.3	Stavby
2.1.2.7.1.4	Soudní agenda
2.1.2.7.2	Ochranné město Frenštát p.R.
2.1.2.7.2.1	Privilegia
2.1.2.7.2.2	Městská správa
2.1.2.7.2.3	Stavby
2.1.2.7.3	Ochranné město Místek
2.1.2.7.3.1	Majetek
2.1.2.7.3.2	Správa
2.1.2.7.3.3	Stavby
2.1.2.7.3.4	Soudní správa
2.1.2.7.3.5	Účetní záležitosti
2.1.2.7.4	Ochranné město Moravská Ostrava
2.1.2.7.4.1	Privilegia
2.1.2.7.4.2	Majetek
2.1.2.7.4.3	Správa
2.1.2.7.4.4	Stavby
2.1.2.7.4.5	Politická a soudní správa
2.1.2.7.4.6	Účetní záležitosti
2.1.2.7.5	Ochranné město Příbor
2.1.2.7.5.1	Privilegia
2.1.2.7.5.2	Majetek
2.1.2.7.5.3	Správa
2.1.2.7.5.4	Stavby
2.1.2.7.5.5	Politická a soudní správa
2.1.2.7.5.6	Chudinství
2.1.2.7.5.7	Ostatní záležitosti
2.1.2.7.5.8	Účetní záležitosti
2.1.2.7.6	Jednotlivé obce (dle abecedy)
2.1.2.7.7	Náboženství a židé
2.1.2.7.8	Silnice, mosty, železnice
2.1.2.7.9	Vodní stavby

2.1.2.7.10	Pošty
2.1.2.7.11	Kancelář, registratura, miscellanea
2.1.2.3	Camerale
2.1.2.4	Commreciale
2.1.2.4.1	Řemesla a cechy
2.1.2.4.2	Obchod
2.1.2.4.3	Mýto a clo
2.1.2.4.4	Pivovary
2.1.2.4.4.1	Pivovar Hukvaldy
2.1.2.4.4.2	Pivovar Frýdlant n.O.
2.1.2.4.4.3	Pivovar Vítkovice
2.1.2.4.5	Vinopalny a palírny
2.1.2.4.6	Hostince a právo šenku
2.1.2.4.7	Mlýny
2.1.2.4.8	Ostatní provozovny
2.1.2.5	Militare
2.1.2.5.1	Patenty a cirkuláře
2.1.2.5.2	Konskripce
2.1.2.5.3	Odvody
2.1.2.5.4	Kvartýry
2.1.2.5.5	Přípřeže
2.1.2.5.6	Vydržování vojska
2.1.2.5.7	Dovolenci, propuštěnci, dezertěři, invalidé a pohřešovaní vojáci
2.1.2.5.8	Osobní poměry vojáků
2.1.2.5.9	Vojenské exekuce
2.1.2.6	Contributionale
2.1.2.6.1	Úřední nařízení, záležitosti kontribučního úřadu
2.1.2.6.2	Katastry a daňové fase
2.1.2.6.3	Podklady a výkazy
2.1.2.6.4	Katastrální vyměřování a oceňování
2.1.2.6.5	Daně
2.1.2.7	Horní substituce
2.2.	Justiční úřad
2.2.1	Pozůstalostní spisy obecně
2.2.1.1	Pozůstalostní spisy poddaných jednotlivých obcí (dle abecedy)
2.2.1.2	Pozůstalostní spisy duchovních
2.2.1.3	Pozůstalostní spisy měšťanů
2.2.2	Gruntovní záležitosti, intabulace
2.2.3	Soudnictví nesporné
2.2.4	Sirotčí záležitosti
2.2.5	Soudnictví sporné
2.2.5.1	Sporné záležitosti do roku 1816
2.2.5.2	Sporné záležitosti 1817-1850
2.2.6	Různé

IV. Účetní spisy

- 1. Účetní knihy**
- 1.1. Hospodářské účty
- 1.1.1. Důchodní a pivní účet
- 1.1.2. Obroční účty
- 1.1.3. Purkrabské účty
- 1.1.4. Lesní účty
- 1.1.4.1. Lesní úřad Hukvaldy
- 1.1.4.2. Lesní úřad Ostravice
- 1.1.5. Stavební účty
- 1.1.6. Frýdlantské železárny
- 1.1.7. Daně a činže
- 1.2. Účty agendy politické a soudní
- 1.2.1. Sirotčí účty
- 1.3. Kostelní účty
- 2. Účetní spisy**
- 2.1. Hospodářské účty
- 2.1.1. Důchodní a pivní účet
- 2.1.2. Obroční účty
- 2.1.3. Purkrabské účty
- 2.1.4. Lesní účty
- 2.1.5. Stavební účty
- 2.1.6. Frýdlantské železárny
- 2.1.7. Daně a činže
- 2.2. Účty agendy politické a soudní
- 2.2.1. Sirotčí účty
- 2.3. Obecní účty
- 2.4. Kostelní účty

V. Mapy a plány

- 1. Mapy**
- 1.1. Katastrální mapy
- 1.2. Lesní mapy
- 2. Plány**

Toto schéma je velmi podrobným členěním jednotlivých částí fondu. V orientaci k jeho jednotlivým položkám slouží detailně rozepsané rejstříky jmenný, místní a věcný.

X X X X X

V průběhu pořadacích prací byly z fondu vyčleněny písemnosti cizí provenience. V největší míře (4,80 bm) byly vyřazeny písemnosti patřící k fondu Velkostatek Ostravice, které byly k tomuto fondu připojeny jako dodatek (záznam o vnitřní změně dodám). Rovněž jako dodatky bylo dořazeno 0,18 bm archiválií k pěti fondům uloženým v olomoucké pobočce (Vs Šternberk, Vs Klášterní Hradisko, Vs Karlovec, Vs Ruda nad Moravou a Vs Malhotice). Dále se

jednalo o pozůstalostní spisy měšťanů z Frenštátu p.R. (3,30 bm), které byly předány SOKA Nový Jičín (číslo úbytku dodám), a o písemnosti předané v roce 1999 Zemskému archivu jako dodatky k tamním 19 velkostatkovým fondům – Dolní Životice Nová Horka, Litultovice, Hrozová a Pelhřimovy, Manská Sedlnice, Doubrava, Orlová, Fryštát, Slatina, Bartošovice, Dívčí Hrad, Suché Lazce, Kunín, Petřvald, Polská Ostrava, Vítkov, Slavkov, Jindřichov a Město Štramberk. Celkem se jednalo o xxx bm – nevím, (65 úředních knih, tři balíky a tři listy aktového materiálu, číslo úbytku neznám).

Vyskartováno bylo 0,95 bm písemností. Vesměs se jednalo o prázdné obaly, nevyplněné duplikáty a multiplikáty formulářů a tiskopisů, o koncepty poznámek a výkazů, dále byly vyřazeny měsíční výkazy o pohybu dříví v revírech a vyskartováno bylo také 148 multiplicitních a duplicitních lesnických map.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Ve fondu Velkostatek Hukvaldy se vesměs vyskytují druhy a typy archiválií, které nijak nevybočují z rámce ostatních velkostatkových fondů. Jejich většina se – vzhledem již uvedenému požáru hukvaldského hradu v roce 1762 – dochovala až od konce 18. století a spíše výjimečně se mezi nimi nacházejí také archiválie starší. V rámci tohoto časového rozmezí však přesto nabízejí pohled na běžný chod panství (později velkostatku) i na celou řadu stránek tehdejšího života i celé pestré škály jeho projevů – od správy panství a samosprávy měst i obcí přes zemědělskou výrobu, počátky a rozvoj průmyslu i dalších odvětví podnikání, lesní hospodářství a stavebnictví až po soudní pře a žaloby; kupodivu spíše méně archiválií osvětluje život poddaných, resp. alespoň jejich povinnosti vůči vrchnosti, státu a církvi.

Pokusíme-li se fond zhodnotit podle výše uvedeného schématu, pak z knih si zaslouží pozornost zejména popisy panství, inventáře budov, katastry a ucelené soubory pozemkových knih, které jsou většinou dochovány od konce 18.století; výjimku v tomto případě představují Závěšice s gruntovní knihou vedenou od roku 1643 a Zelinkovice s gruntovní knihou se zápisy od roku 1699. Mezi knihami však lze nalézt i ty, které se týkají frýdlantských železáren, místní dráhy Frýdlant n.O.- Bílá či arcibiskupského hřebčince na Hukvaldech.

Z aktového materiálu dominikální agendy by neměla badateli ujít korespondence hukvaldských hejtmanů (1647-1677) nebo instrukce pro hukvaldského hejtmana (1677). Důležité informace z oblasti majetkové se týkají především hraničních záležitostí (viz opis listiny z roku 1297 o hranici mezi panstvím Hukvaldy a Frýdek a další), postupu pasekářské kolonizace, pronájmů vrchnostenských pozemků, realit a podniků, ale také pozemkových reforem. Oddíl patronátu nabízí četné informace o duchovních a učitelích, o stavbách a opravách kostelů, far, lokálií, kaplí, hřbitovů i škol; zde se nachází také celá řada jinde nedochovaných map a plánů.

Vcelku zevrubně může být badatel informován o rostlinné a zemědělské výrobě včetně hukvaldského hřebčince proslulého chovem „kladrubáků“. Zajímavý je v tomto směru i návrh na zřízení ústavu pro léčbu ovčí syrovátkou na Hukvaldech z roku 1849. Poměrně v úplnosti zachovalý je také materiál týkající se rybního a lesního hospodářství – zde lze jako cimélii uvést bohužel nedatovaný herbář.

Vzhledem k významu je pochopitelné, že z průmyslových podniků jsou nejčetnější spisy týkající se frýdlantských a vítkovických železáren. Daleko méně informací se dochovalo o činnosti frýdlantské papírny, několika valch, pil, kamenolomů, cihelen, draslárny a bělidla.

K zajímavým archiváliím bezesporu patří tématické soubory stavebních spisů týkající se zámku a ruiny hukvaldského hradu, tamní zahrady, skleníků, hřebčince, staveb v Oboře, pivovaru

a vinopalny, dále ovšem i frýdlantských železáren nebo patronátních budov. Zaujmout mohou také popisy staveb silnic, mostů a železnic – např. též nerealizované dráhy Ostrava – Brušperk – Kozlovice z let 1896-1912 nebo Karviná – Frýdek-Místek – Brušperk – Příbor – Nový Jičín z roku 1911.

Také badateli obvykle přehlížený oddíl “Miscellanea” přináší řadu zajímavých informací, z nichž lze jmenovat např. dopis tehdejšího příborského kaplana C. Stojana o vartě na hukvaldském hradě zapálené u příležitosti tisíciletého úmrtí sv. Metoděje (1885), o stavbě kaple na Radhošti (1895), labsko-oderském kanálu (1907), vystěhovalectví do Ruska (1861-1865), o Pohorské jednotě Radhošť (1894-1933), Matici radhošťské (1895-1933), Klubu českých turistů (1905-1934) nebo Záznamy o mimořádných a pamětihodných událostech domácích i světových, které se vrátily k roku 1762, ale soustavně byly vedeny v letech 1853-1879.

V rámci přenesené agendy mohou v oddílu policejních záležitostí zaujmout policejní řády pro ochranná města hukvalského panství z roku 1665 nebo obsáhlé spisy týkající se těžkých policejních přestupků včetně zhárství a vražd, v oddílu publicum rovněž záležitosti věnované ochranným městům a jednotlivým obcím (především Brušperk, Frenštát p.R., Příbor a Stará Staříč). V těchto případech se jedná zejména o ověřené opisy starých privilegií ze 16. a 17. století, z nichž některá se ani v jiných fondech či archivech v originále nedochovala. Ojedinelé jsou rovněž ze 17. století pocházející spisy o udělení mistrovského práva, o pronájmu vinopalny židovi či o pronájmu mýta. Řada archiválií informuje o provozu pivovarů, palíren, hostinců, mlýnů a dalších podniků a provozoven (včetně tzv. židovské jídelny v Koloredově)

Ze soudní agendy zaujme zejména rozsáhlý soubor pozůstalostních spisů, mj. zejména nájemce frýdlantských železáren J. V. Homoláče a dalších úředníků železáren i jiných podniků, vrchnostenských úředníků a zaměstnanců, duchovních, měšťanů, učitelů, fojtů apod.

Fond velkostatku doplňuje poměrně ucelený soubor katastrálních i lesních map a plánů.

Vzhledem k tomu, že starší archiválie se ve fondu objevují poměrně vzácně, uvádíme na tomto místě chronologicky přehled těch, které se hlásí nejpozději do konce 17. století:

1297	Opis smlouvy o hranicích mezi panstvími Hukvaldy a Frýdek
1529	Opis listiny – Příbor
1531	Opis smlouvy o hranicích mezi panstvími Hukvaldy a Frýdek
1540	Opis listiny – Příbor
1556	Opis listiny - Staříč
1563	Farní les v Tiché
1564	Spor 44 příborských právovárečných měšťanů
1568	Opis listiny - Staříč
1580	Opis listiny – Příbor
1581	Opis listiny - Staříč
1584	Opis listiny – Brušperk
1584	Opis listiny – Frenštát p.R.
1584	Opis listiny – Staříč
1584	Opis smlouvy o hranicích mezi panstvími Hukvaldy a Frýdek
1587	Potvrzení privilegia na svobodný dvůr v Kopřivnici
1588	Spor mezi Štramberkem a Kopřivnicí
1589	Spor o odškodnění
1616	Spor o kostelní les ve Frenštátě p.R.
1628	Opis listiny – Frenštát p.R.
1643	Gruntovní kniha pro Závašice

1644	Opis listiny - Příbor
1647	Korespondence hukvaldských hejtmanů
1657	Opis listiny – Frenštát p R.
1665	Policejní řády pro ochranná města panství
1669	Pronájem vinopalny židovi
1675	Udělení mistrovského práva
1677	Opis listiny – Frenštát p.R.
1677	Instrukce pro hukvaldského hejtmana
1677-1682	Smlouvy o pronájmu mýta
1690	listina
1696	Instrukce pro kominíky a vesnické fojty
1696	Prodej farního lesa ve Staříči
1699	Gruntovní kniha pro Zelinkovice

Pozornosti badatelů by neměly ujít ani veduty Brna z let 1823 a 1827, veduty se znaky 32 řemesel z roku 1839 a veduty znázorňující cihelny v Kuníně, Hranicích a Novém Jičíně.

Jazykem celého fondu je němčina a čeština (ve druhém případě by si mohli na své přijít jazykovědci a jazykozpytci), zcela ojediněle se vyskytla také angličtina.

X X X X X

Archiválie fondu Velkostatek Hukvaldy, resp. informace v nich obsažené, je třeba kombinovat a doplňovat s informacemi dalších fondů uložených v olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě. Jedná se především o fondy Arcibiskupství Olomouc (AO), Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Olomouc (ÚŘAS), Metropolitní kapitula Olomouc (MCO), Arcibiskupská konzistoř Olomouc (ACO), Obchodní a živnostenská komora Olomouc (OŽK) a Krajský úřad Přerov; matriky obcí hukvaldského panství jsou uloženy v Zemském archivu v Opavě.

Další archiválie osvětlují jednotlivé stránky života měst a obcí v minulosti jsou deponovány ve státních okresních archivech Nový Jičín a Frýdek Místek a v Archivu města Ostravy (zejména archivy měst a obcí, farních úřadů, škol apod.).

Nepostradatelné informace celozemského charakteru jsou uloženy v Moravském zemském archivu v Brně. Jedná se především o stavovské fondy, fondy politické (gubernium – zde mj. pod sign. B 11/H 111 uloženo 11 kantonů archiválií týkajících se selské rebelie na hukvaldském panství v roce 1695 – místodržitelství, školské fáse), dále o fondy justiční a finanční (hlavně katastry); další archiválie jsou uloženy též v Bočkově sbírce, Cerroniho sbírce a tzv. Nové sbírce. Cenné informace naleznou badatel rovněž v Národním archivu v Praze (fondy Morava a Čechy, Morava a Slezsko).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení pomůcky

Část fondu uspořádal a inventář sestavil již v roce 1960 pracovník zemědělsko-lesnického oddělení ve Frýdku-Místku František Borský. Přírůstky po roce 1960 zpracoval v Opavě PhDr. Josef Gebauer. Po sloučení celého fondu a jeho převozu do Olomouce v roce 1997 byla o dva roky později (1999) zahájena nová inventarizace již celého fondu, jehož tři části bylo nutné propojit.

Fond nově uspořádala v letech 1999-2004 PhDr. Stanislava Kovářová za vydatné spolupráce PhDr. Květoslavy Haubertové (brigádnice v letech 1999-2002) a Mgr. Mileny

Kallerové (pracovnice olomoucké pobočky Zemského archivu v Opavě, na zpracování fondu se podílela v letech 2001 a 2002). Inventář sestavila a sepsala PhDr. Stanislava Kovářová v letech 2004-2005.

Fond má celkem bm, inv. č., z toho listin, knih, kartonů, map (doplním).

Seznam zkratk

AO	Arcibiskupství Olomouc
ČSAV	Československá akademie věd
ČMM	Časopis Matice moravské
ČVSMO	Časopis Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci
VSONJ	Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín

Prameny a literatura

ADAMUS, Alois: *Sbírka listin k dějinám města Ostravy*. Ostrava 1929.

BAKALA, Jaroslav: *Příborsko-hukvaldské léno ve 13. a 14. století*. In: VSONJ 8, 1986, s. 5-14.

BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska. 1848-1960*. XIV. Olomouc 2000.

Totéž. XV. Olomouc 1995.

DOHNAL, Miloš: *Hukvaldské panství a severovýchodní Morava v období husitského revolučního hnutí*. In: Sborník prací Pedagogické fakulty v Ostravě, *Historica – geographica*, C – 26, 1991, s. 41-60.

Týž: *Hukvaldské panství v období středověké kolonizace*. In: Sborník prací Pedagogické fakulty v Ostravě, *Historica – geographica*, C – 22, 1987, s. 3-16.

Týž: *Vývoj rybníkářství na hukvaldském panství a biskupských lenních statcích na severovýchodní Moravě v 16. a počátkem 17. století*. Slezský sborník 69, 1971, č. 3, s. 274-289.

FELIX, Jiří: *Vlastivěda moravská. Frenštátský okres*. Brno 1908.

HORÁK, František: *Hospodářství na panství hukvaldském*. ČVSMO 41-42, 1929, s. 161-167.

Týž: *Poddanství na panství hukvaldském*. ČVSMO 40, 1928, s. 91-96.

HOSÁK, Ladislav: *Historický místopis země Moravskoslezské. Přerovský kraj*. V. Brno 1936.

HRUBÝ, František: *Rozsah a výnos velkostatku olomouckého biskupství (1636-1637)*. Praha 1917.

JIRÁSEK, Jiří: *Fojti na panstvích olomouckého biskupství v 16. století*. ČMM 75, 1956, č. 3-4, s. 352-365.

Týž: *Poddaní na panstvích olomouckého biskupství ve 2. pol. 16. století*. Rozpravy ČSAV 67, 1957, sešit 10.

KAJDOŠ, Vladimír: *Průvodce po archivních fondech Okresního archivu ve Frenštátě p.R.* Frenštát p.R. 1959.

(KINTER, Mauritz): *Die Olmützer Fürst-erzbischöfliche Herrschaft Hochwald*. Brno 1868.

KOVÁŘOVÁ, Stanislava: *Biskupské panství Hukvaldy v roce 1635*. VSONJ

LINHART, František: *Vlastivěda moravská. Místecký okres*. Brno 1915.

MATĚJEK, František: *Lánové rejstříky přerovského kraje*. In: Ostrava 14, 1987.

NESVADBA, František: *K pasekářské kolonizaci a valašské otázce na panství hukvaldském v 16. – 17. století*. ČMM 69, 1950, s. 243-260.

Okres Nový Jičín. Místopis obcí. 2. Nový Jičín 1998.

POKORNÝ, Ferdinand: *Vlastivěda moravská. Příborský okres*. Brno 1917.

Průvodce po Státním archivu v Brně. Brno 1954.

RADIMSKÝ, Jiří – TRANTÍREK, Miroslav: *Tereziánský katastr moravský*. Praha 1962.

ROUBIC, Antonín: *Olomoucké biskupství a jeho statky ve 2. polovině 17. století*. In: Historická Olomouc V, 1985, s. 47-54.

Týž: *Správa statků olomouckého (arci)biskupství od 16. století*. In: Sborník archivních prací 31, 1981, č. 2, s. 418-476.

SLAVÍK, F.A.: *Hnutí lidu poddanského na Hukvaldsku v roce 1695*. ČMM 27, 1903, s. 89-100 a 205-214.

SNOPEK, František: *Drobné zprávy z Hukvaldska (1646-1653)*. Selský archiv 7, 1908, č. 3, s. 106-116.

Státní ústřední archiv. Průvodce po archivních fondech a sbírkách. I/1. Praha 1997.

STRNADEL, Bohumil: *Dřevní roboty na Hukvaldsku v 17. století*. VVM 12, 1957, s. 10-13.

ŠTARHA, Ivan: *Moravský zemský archiv v Brně*. Brno 2003.

TICHÁNEK, Jiří: *Selské povstání na hukvaldském panství*. Kopřivnice 1995.

TUREK, Adolf a kol.: *Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy*. Opava 2004.

Týž: *Státní archiv v Opavě. Průvodce po archivních fondech*. 2. Praha 1959.

ULČÁK, Ladislav: *Valašská daň na hukvaldském panství před třicetiletou válkou*. Časopis pro dějiny venkova 22, 1935, č. 1, s. 15-23.

VOŽENÍLEK, Jan: *Předběžné výsledky československé pozemkové reformy. Země Česká a Moravskoslezská*. Praha 1930.

WOLNY, Gregor: *Die Markgrafschaft Mähren topographisch, statistisch und historisch geschildert*. I. Brno 1846.

Týž: *Kirchliche Topographie von Mähren*. III. Brno 1859.

ZIEGLER, Paul: *Die Grafen von Hückeswagen in Mähren*. Zeitschrift für Geschichte und Landeskunde Mährens 45, 1943.

ZUBER, Rudolf: *Pokus o kutání zlata na Hukvaldsku za třicetileté války*. Slezský sborník 49, 1951, s. 340-345.

Úvody k inventářům fondů Ústřední ředitelství arcibiskupských statků (1974), Velkostatek Hukvaldy (1960) a Velkostatek Ostravice (1966).